

”Vi slussas inte bara runt”

Utvärdering av föräldraperspektivet i Sambasamverkan

Pilotstudie
2010-04-08

Pia Gatehouse
Ingela Pihlström

Handledare
Kerstin Neander
Psykiatriskt
forskningscentrum
Örebro läns landsting

Innehållsförteckning

Bakgrund	sid 3
Syfte	sid 4
Deltagare och metod	sid 4
Överväganden	sid 5
Resultat – föräldrarnas berättelser och reflektioner	sid 5
Fråga 1-9	sid 5
Föräldraskattningar	sid 11
Sammanfattning av resultat	sid 13
Diskussion	sid 13
Utvärderingens genomförande	sid 13
Föräldrarnas upplevelser	sid 13
Barnet i fokus	sid 14
Tankar för framtiden	sid 15
Bilaga 1	sid 16
Bilaga 2	sid 17

”Vi slussas inte bara runt”

Utvärdering av föräldraperspektivet i Sambasamverkan Pilotstudie

Bakgrund

Barn och unga med en sammansatt problematik är ofta aktualiserade inom flera olika verksamheter. I de fall då verksamheterna inte samverkar försämras möjligheterna till ett helhetstänkande där den unges behov styr insatserna. Istället riskerar den unge att slussas från den ena verksamheten till den andra alternativt att ”falla mellan stolarna”. Skyldighet att samverka i ärenden som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa är reglerat i lagstiftningen för förskola och skola, socialtjänst, polis samt hälso- och sjukvård.

Samverkan enligt Sambamodellen startade som ett projekt 1 september 2008. Syftet med projektet var att utifrån en helhetssyn på den unges behov skapa forum för och möjliggöra samarbete mellan de verksamheter där den unge är aktualiserad.

Från den 1 oktober 2009 är Sambasamverkan en permanent verksamhet i Örebro kommun¹. Sambaverksamheten finansieras av Programområde Barn och utbildning och Programområde Social välfärd.

Verksamhetens målgrupp är barn och ungdomar, 0-20 år som har en sammansatt problematik och är aktuella hos, eller har insatser från minst tre olika verksamheter. De två samordnare som arbetar i Sambaverksamheten har i uppdrag att utifrån en helhetssyn och med barns/ungdomars bästa i fokus organisera och genomföra samverkansmöten. Samverkan i denna form kan endast användas då vårdnadshavare/myndig ungdom gett specifikt samtycke till varje verksamhet och aktör som deltar.

I samverkansmötet deltar representanter från de olika verksamheter där den unge är aktuell, föräldrarna och ibland även ungdomen. Samverkan enligt denna modell är processinriktad och har ett perspektiv som sträcker sig över längre tid med kontinuerligt återkommande träffar. Samverkan är underordnad gängse beslutsgångar och verksamheterna behåller sitt ansvar i ärendet. Samordnarna har inga egna befogenheter i ärendet utan agerar endast samordnande. Under våren 2009 genomförde Hälsoakademin på Örebro universitet en utvärdering av Sambaprojektet². Utvärderingen genomfördes ur ett verksamhetsperspektiv genom gruppintervjuer med verksamhetsföreträdare som deltagit i samverkansmöten samt med de representanter från verksamheternas ledningsnivå som under projekttiden bildade Sambaprojektets styrgrupp. Deltagarna i gruppdiskussionerna gav sammantaget en positiv bild av samverkansformen och hur samverkan utvecklats under projekttiden. Grupperna pekade även på verksamhetsförbättringar såsom att samverkansprojektet sparade tid. Även om träffarna tog mycket tid i anspråk upplevdes tidsvinsten sammantaget som stor, då samordnarna ansvarade för att kalla och få ihop tider för samverkan. Man beskrev även ett mer effektivt arbetssätt genom förbättrad informationsspridning och ökad kunskap och förståelse för varandras uppdrag.

¹ Verksamhetsplan 2010 Samba-Samverkansledning för Barns och Ungas bästa, Social välfärd Örebro kommun Pia Gatehouse, Ingela Pihlström

² Sambaprojektet samverkansledning för Barns och Ungas bästa. En utvärdering av samverkansprocessen, Per Germundsson, Ulrika Englund, Berth Danermark, Örebro universitet Hälsoakademin 2009-06-01

På både lednings- och verksamhetsnivå upplevdes samverkansaktiviteterna som en integrerad och naturlig del av verksamheten.

Under projekttiden väcktes frågor hos samordnarna om hur föräldrarna upplever att delta i samverkansmöten. En önskan fanns att försöka fånga in subjektperspektivet och därför genomfördes denna pilotstudie.

Syfte

Syftet med denna pilotstudie är att

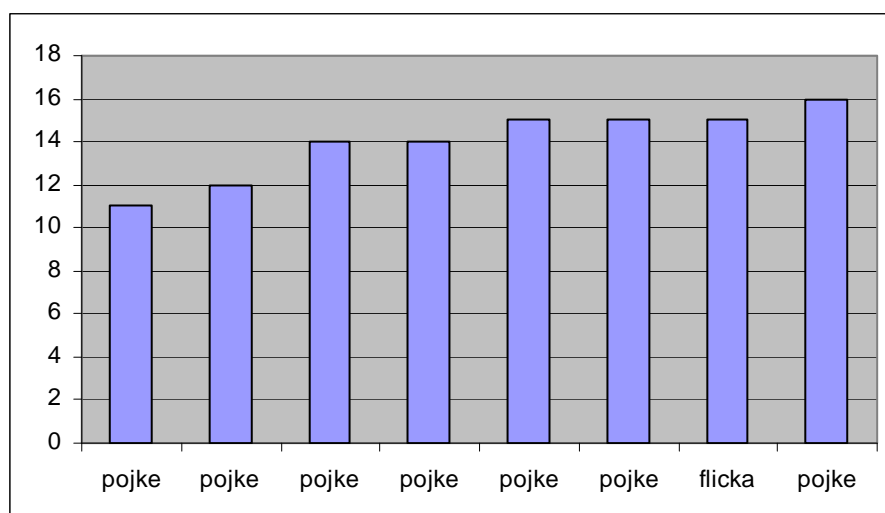
- Pröva en utvärderingsmodell för att fånga föräldrarnas upplevelse av deltagande i samverkansmöten
- Ta tillvara erfarenheter och synpunkter från föräldrarna så att vi som samordnare ges möjlighet att utveckla och kvalitetssäkra arbetsmodellen.

Deltagare och metod

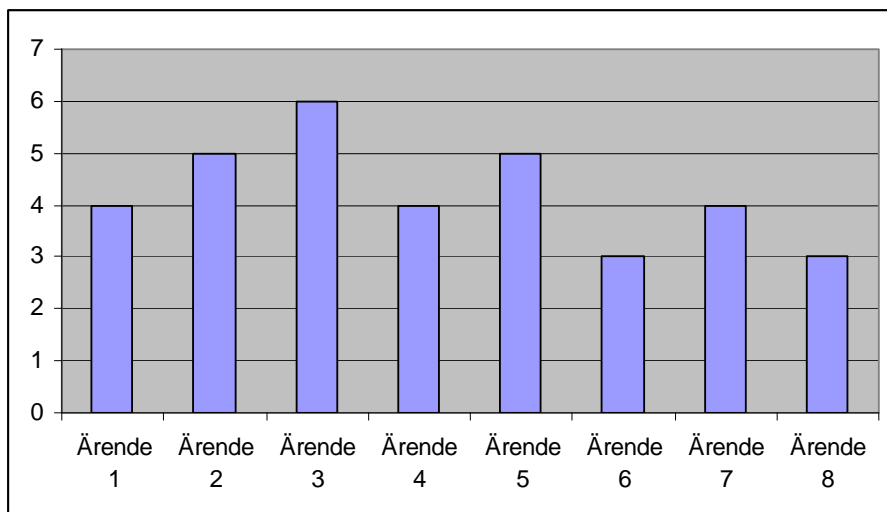
Vi valde att tillfråga alla föräldrar som hade haft sitt tredje samverkansmöte från september 2009. Vår plan var att fråga alla föräldrar efter att de deltagit i sitt tredje samverkansmöte tills vi hade genomfört ett tiotal intervjuer. Alla tillfrågade föräldrar samtyckte till att medverka i utvärderingen. Sammantaget genomförde vi tolv intervjuer med fyra pappor och åtta mammor från totalt åtta olika familjer. Slumpen gjorde att av de ärenden som blev aktuella för utvärdering så var det sju pojkar och en flicka. Detta speglar inte könsfördelningen bland det totala antalet samverkansärenden i Sambaverksamheten. Av föräldrarna är det endast ett föräldrapar som lever tillsammans.

Utvärderingen introducerades hos föräldrarna efter tredje samverkansmötet. Syftet och metoden presenterades och föräldrarna fick också ett brev (se bilaga 1) med sig som beskrev bakgrunden till utvärderingen samt de frågeområden som skulle komma att beröras vid telefonintervjun. Föräldrarna hade självklart möjlighet att avböja medverkan i utvärderingen. Det tydliggjordes att det i resultatredovisningen inte skulle framgå vilka som varit med i utvärderingen. Inga namn skulle nämnas. Tid bestämdes för intervjuens genomförande, 3-5 dagar efter senaste mötet. Vid intervjun användes en intervjuguide (bilaga 2). Efter intervjun gjorde samordnaren en skriftlig sammanställning av svaren som skickades hem till den intervjuade för genomläsning. Samordnaren ringde sedan upp för att försäkra sig om att svaren var rätt uppfattade

Fördelning ålder och kön hos den unge som samverkan avsåg

Antal verksamheter som varit representerade i samverkan

Överväganden

Den samordnare som varit samverkansledare genomförde själv telefonintervjun för att få en återkoppling på hur föräldern upplevt samverkansmötet. Detta möjliggjorde en fördjupad förståelse för föräldrarnas perspektiv på samverkansformen och gav också möjlighet till eventuella förändringar i samverkansarbetet. Farhågan att den intervjuade kan vara återhållsam med eventuellt negativa synpunkter då samordnaren själv intervjuar ställdes mot vikten av att få möjlighet att göra viktiga anpassningar i mötesformen utifrån varje familjs upplevelse.

Vi valde att genomföra intervjun efter tredje samverkansmötet då samverkansprocessen har kommit igång och eventuella planerade insatser kanske har inletts.

Resultat – föräldrarnas berättelser och reflektioner

Här redovisas svar på de frågor som ställdes till föräldrarna under intervjun. Sammanställningen har gjorts så, att frågorna redovisas separat med föräldrarnas svar som återges antingen i stort sett i sin helhet (fråga 1 och 7) eller i avkortad form (2,3,4,5,6,8,9). I fråga 1 och 7 redovisas svaren närmast fullständigt eftersom dessa frågor är de mest centrala frågorna i utvärderingen och ger, då de återges, en god bild av föräldrarnas upplevelser i samband med samverkansträffarna. Skattningsfrågorna redovisas i diagramform. I de fall en förälder nämner sitt barn vid namn har vi ersatt detta med "B" för "Barn".

Fråga 1

Berätta för mig hur du har upplevt våra samverkansmöten!

Att som förälder sitta i sambandmöte kring sitt barn har ibland varit påfrestande men samtidigt bra:

- *Det har varit bra, det behövs någon som sammankallar och håller ihop mötet. Det sparar in mycket arbete för föräldrarna. Det var ett professionellt möte. Som förälder blir man känslig och kan känna sig upprörd inombords men man känner sig inte utlämnad. Som mamma har jag fått en personlig pik på ett möte som samordnaren inte kunde uppfatta. Jag blev ledsen. (mamma)*
- *Det är j-ligt bra att samla alla men det är jättejobbigt. Man blottar sig helt och så sitter det 10 pers runt omkring. Speciellt för en sån som mig som vill klara sig själv, så skall man sitta och berätta hur svårt vi har det hemma i vår familj. Men det är det värt bara*

det blir bättre. Mötet tar mycket energi men det är viktigt. Alla vill så väl och är så snälla. Jag ångrar inte att vi gick med på det här. (pappa)

Ett par föräldrar beskriver negativa upplevelser:

- *Det är nog bra att ha möten så att alla får reda på hur det ser ut kring honom. Men just nu känns det som om mötet blir mer för mötets skull och det blir inte så mycket resultat. Jag vet inte om jag tycker att det är bra eller inte. Det känns inte som om man kommer framåt. Ibland verkar det som om verksamheterna vill stöta ifrån sig problemet snarare än att ta sig an det. (pappa)*
- *Det har inte känts obehagligt att sitta i mötena, men periodvis har det varit mycket möten sammantaget. Ibland önskar jag att det kunde varit mer konkret ”ni gör det, ni gör det”. Ibland har jag en känsla av att vi stampar runt i samma cirkel. (mamma)*

De flesta föräldrarna har upplevt mötena mer odelat positivt:

- *Samverkansmötena är väldigt bra, alla får säga sitt. Man ser också bristerna inom olika förvaltningar och lär av varandra. Man ser även det som är bra. Jag har själv inte så mycket att tillföra i nuläget men om jag ser det ur ett allmänt föräldraperspektiv så är samverkan bra, man blir insatt i hur saker fungerar och kan påverka beslut. Jag tycker att det är viktigt att de som är professionella inte för in personliga värderingar i mötet, dessa skall hållas privat. (pappa)*
- *Det har varit väldigt bra. Vi hade något liknande i kommunen där vi bodde tidigare. Det är bra att samla alla instanser. Som förälder slipper jag ringa runt för att få veta vem som ansvarar för vad. Det är bra med en samordnare som ansvarar för att bjuda in de som bör vara med. (mamma)*
- *Det har varit så bra att samla alla människor som varit inblandade runt B. Jag har fått ett ansikte på alla. Vi slussas inte bara runt. Jag har inte känt mig utlämnad i mötet, det har känts bra och tryggt. (mamma)*
- *Det har varit jättepositivt och gett resultat. Saker har blivit bestämda och alla har vetat vad de ska ta tag i. Det har varit tydliga möten och inget runtprat i onödan. Bra med en tydlig genomfång i slutet på varje möte när samordnaren går igenom vad som blivit bestämt. Jag tycker alla har visat respekt för mig som förälder. Det har varit många personer på mötena, men det har inte varit jobbigt. (mamma)*
- *Jag har fått mer respons än någonsin förut på nätverksmöten. Nio av tio gånger har jag gått ut förut från nätverksmöten. Men inte nu. Det som bestäms på samverkansmötena det sker. Det händer något. (mamma)*
- *Det har varit bra med avstämningen och det har känts bra att sitta i mötena. (mamma)*
- *Det har varit positivt, alltihop. (mamma)*
- *Samverkansmöten var viktigt för att komma någonstans, det blev ingen fart i arbetet förrän alla samlades, då började det hända saker. Jag tror att skolgången är grunden till problemet. Skolan upptäckte signalerna för sent, det borde ha upptäckts tidigare. Att sitta som förälder på ett samverkansmöte är en tillspetsad situation men det var enda alternativet. Det kändes inte som att det lämnades ut för mycket information. (pappa)*

Fråga 2

Inför första mötet träffades vi (alternativt hade vi en telefonkontakt) var de förberedelserna tillräckliga?

Här svarade samtliga föräldrar att förberedelserna för den första träffen var tillräckliga. Detta oavsett om förberedelserna skedde vid en träff tillsammans med samordnaren eller per telefon.

Fråga 3

Upplevde du att gruppen i samverkansmötena förstod ditt barns behov?

Här anser flera av föräldrarna att gruppen förstod barnets behov:

- *ja, det tycker jag, så väl som man nu kan förstå en annan människa. (mamma)*

Ett par föräldrar hade upplevt att gruppen hade förståelse för barnets behov, men pekade på att steget från förståelse till handling var stort:

- *ja, gruppen förstod men det är segt att få saker att hända. Man får vänta så länge. (mamma)*
- *Ja, det tyckte jag men det har varit svårt att komma fram till vad som blir bra för honom. (mamma)*

Några lyfte fram själva samverkans betydelse för förståelsen av barnet:

- *De kommer ju dit för att lära sig mitt barns behov! (mamma)*
- *Delvis. De som kom på möten hade olika mycket insyn i pojken problem, men det blev bättre när man haft fler möten. (pappa)*
- *Ja. Det var viktigt att alla fick höra hur pojken fungerade på de olika ställena. Nu blev det inte bara fokus på bara en verksamhet och vad som blir bäst där. (mamma)*

Ett par synpunkter som gavs pekade på problem som förhindrade förståelse för barnets behov:

- *Några av dem som är med har inte fått så mycket information. Ibland verkar det som om en person i en verksamhet inte har fått den information som man gett till någon annan inom samma verksamhet. (pappa)*
- *Både och! Alla håller på sitt och försöker skjuta över ansvaret på andra verksamheter. Skolan försöker skjuta över till socialtjänsten, soc skjuter över till Bup och Bup bollar tillbaka till skolan. Man glömmer ibland att man pratar om en människa och inte om en sedelbunt, i slutändan handlar allt om pengar. (pappa)*

Fråga 4

Upplevde du att gruppen i samverkansmötet förstod din situation?

Några av föräldrarna förmedlar här upplevelsen av att inte ha blivit helt förstådd:

- *Jag tror att det är svårt att förstå min situation. (mamma)*
- *Vi har inte pratat om min situation, det har varit mamma-barn perspektiv.(...) Mamman har en relation till berörda instanser som inte jag har. Har man en relation så har man också ett försprång. De andra har kört igång processer som jag som pappa inte är delaktig i. Skolan är den enda instans där jag som pappa känner mig lika delaktig. Jag får en osäkerhetskänsla. (pappa)*
- *Jag tycker att skolan hade förståelse för föräldrarnas situation, i övrigt har jag svårt att uttala mig om detta. (pappa)*
- *De flesta har förstod, men alla förstod inte vår situation som föräldrar. (mamma)*

Övriga föräldrar beskriver att de blivit förstådda:

- *Ja det gjorde de. Vi har ju haft så mycket kontakt under så lång tid. (mamma)*
- *Ja, verkligen. Särskilt från skolan. Även om mina behov inte kan tillgodoses. (mamma)*

Fråga 5

Tog gruppen dina synpunkter på allvar?

Här kopplade två föräldrar samman frågan med uteblivna insatser alternativt att planeringen inte genomförts.

- *Det har varit så konstigt runt det som hände(...). Det gick inte att få tag på någon person och det har fortfarande inte blivit någon hjälp när det gäller detta. Så ska det inte behöva vara. (mamma)*
- *Jag har frågetecken kring skolrepresentationen, vi kom överens om att de skulle skriva ett åtgärdsprogram men det skedde inte. Samma sak med elevvårdsprotokollet. (mamma)*

Övriga föräldrar svarar här klart ja på frågan om synpunkterna tagits på allvar:

- *Ja, det tycker jag. Det har varit lätt att kommunicera med alla. (mamma)*
- *Absolut. (mamma)*

Fråga 6

Var det rätt människor som träffades?

Hur såg föräldrarna på sammansättningen av gruppen som skapades runt barnet? Var det rätt människor med på träffarna? De flesta av föräldrarna svarade på den här frågan att de tyckte att det var rätt personer som träffats. Ett par av föräldrarna poängterade vikten av att beslutsfattare fanns med på mötet. En mamma menade att det var viktigt för dem som fattade beslut att vara med eftersom dessa inte träffade barnet i vardagen. En förälder tyckte att det oftast var rätt människor som träffades, men uttryckte en besvikelse över att dessa personer inte var anträffbara vid sidan av samverkan:

- *De flesta gånger var det rätt människor. Ibland fanns det en nonchalans efter mötet, man gjorde inte det man lovat och svarade inte eller ringde tillbaka när jag sökte personen ifråga. Är man med i samverkan måste man också kunna svara vid sidan av mötena. (mamma)*

En förälder beskrev svårigheten då personer inom en förvaltning byttes ut på grund av att familjen flyttade:

- *Det är svårt att veta. Från socialtjänsten byttes det ut personer. Det är stelbent att behöva byta socialsekreterare när man flyttar mellan öster och väster. Då fick man upprepa allt och börja om från början igen. (pappa)*

En mamma hade önskat att rektorn skulle ha varit med på mötena och en mamma uppgav att det var en person i gruppen hon saknade förtroende för men att övriga hade varit bra.

Fråga 7

Har dessa samverkansträffar bidragit till en förändring i din familjs situation och i så fall på vilket sätt?

Här pekar de flesta föräldrar på förändringar i familjens situation:

- *Ja, de som verkligen engagerar sig, där har det verkligen blivit en förändring. Till exempel flickans placering. Nu går ju de utanför sina skacklar och kommer kunna jobba med hela familjen i samtal. Och E, hon är så engagerad. Jag har förändrats också, jag arbetar mer hemma. Det är mycket tack vare E och det var E som drev det här med Sambamötena. Jag blir inte attackerad på mötena. De lyssnar äntligen på vad jag säger och vill. (mamma)*

- *Ja, det har hänt mycket. Det har blivit mycket bättre och gått framåt. Alla verksamheter har fått prata ihop sig och fattat gemensamma beslut om vad som blir bäst, det hade inte blivit så utan samverkan. (mamma)*
- *Det blev en klarare bild av hur B mår. Han fick också anpassad studiegång. Det är positivt för både oss föräldrar och för B själv att det blev klart att han inte hade en diagnos – han är en normal kille. (pappa)*
- *Jag hoppas att det har varit till det bättre. Vid senaste mötet hade ju skolan lagt större tyngd på att stödpersonen verkligen skulle träffa B varje vecka, det blev liksom tyngd på det från mötet innan. (mamma)*
- *Ja, det har det gjort. Vi har fått mer tid från LSS och så har vi fått prata av oss och det stärker mitt i allt det jobbiga. (pappa)*
- *För min egen del har det inte inneburit en förändring. Relationen mellan mig och B har inte förändrats. För B och mamman har det hänt oerhört mycket, (...). (pappa)*
- *Det är ju först nu efter samverkansmötena som det hänt något och blivit något bestämt. På möten som jag varit på tidigare så har man bytt information men det har inte blivit något bestämt, det har inte hänt något. Nu är jag jättenöjd. Det är så många år som jag har kämpat för att det skall hända något. Jag är överlycklig över att utredningen äntligen kommer till stånd. (mamma)*

Några föräldrar har inte direkt sett att samverkan gett resultat i familjen, men ser andra positiva effekter:

- *Det har avlastat oss föräldrar att vi slipper hålla ihop allt, men situationen hemma har egentligen inte förändrats ett dugg. Det är en hög belastning hemma. (mamma)*
- *Inte ännu, inte direkt. Men alla är med i processen och är lika uppdaterade. Problemen lyfts bra, det tycker jag. (mamma)*
- *Det känns som att vi är på väg, det går långsamt, men det är på gång. Vi börjar få en samförståelse, för B, för oss som familj och för hur vi skall jobba vidare. (mamma)*
- *Ibland har det som planerats inte blivit genomfört – men det kan också bero på att B mår bättre. Som förälder har jag uppfattat att jag har personer i ryggen om jag behöver hjälp. (mamma)*

En förälder pekar på att pratet i mötet inte lett till handling:

- *Nej, det har varit mer prat än handling, för mycket famlande. (pappa)*

Fråga 8

Genomfördes det som bestämdes?

Föräldrarnas syn på huruvida det som planerats under mötet också genomförts speglar ibland en processinriktad inställning till resultaten. Man beskriver exempelvis hur någon del i planeringen har genomförts men att man väntar på något annat som planerats:

- *ja, det finns kvar några frågor om hur det blir sen ex stöd i skolan och återgången till skolan när vi kommer hem igen. (mamma)*
- *Vi väntar bara på psykologutredningen, men den skall väl komma igång nu. (mamma)*
- *Det enda är väl boendestöd som inte har funkade. Annars genomförs allt det som bestämts. (mamma)*
- *Till viss del. Psykologbiten föll lite mellan stolarna. Skolan gjorde det den skulle. Socialtjänsten var egentligen inte så viktig i sammanhanget. (pappa)*

Ibland känner man missnöje med att vissa saker inte åtgärdats så som det borde:

- *Inte när det gäller händelsen, den har pojken fortfarande inte fått hjälp att prata igenom. Men nu är det på gång med Bup i alla fall. (pappa)*

- *Inte det här med åtgärdsplanen som skulle ha skrivits. Men annars har det genomförts som planerats. (mamma)*

Och så kan det hända att försöken inte lyckades:

- *de olika grejerna har provats, med skolan och medicineringen. Försöken har genomförts, även om de inte har lyckats. (pappa)*

Fråga 9

Har du några förslag på förändringar eller förbättringar i samverkansarbetet?

Ett område där förbättringar kan göras, menar några av föräldrarna, gäller representationen från verksamheterna:

- *att man får med alla viktiga från början, till exempel KBT terapeuten. (pappa)*

Det är också viktigt med förutsägbarheten när det gäller inbjudna aktörer, en förälder menade att samordnaren bör:

- *ställa större krav på de personer som bjuds in, att de måste närvara på mötet. Ställa krav att verksamheterna meddelar om man byter handläggare och också informerar de andra deltagarna om det. (mamma)*

Någon lyfte in vikten av att behålla barnperspektivet:

- *Ibland blir inte fokus på barnet utan på exempelvis psykologens arbetstider. (mamma)*

Vidare önskar ett par föräldrar att samordnaren skulle lägga mer tyngd i uppföljningen av det som planerades från föregående möte, för att synliggöra det som inte blivit gjort så som planerats.

- *Samordnaren kan lägga mer tyngd i uppföljningen av det som planerades från föregående möte, för att synliggöra det som inte blivit gjort som planerat. (mamma)*

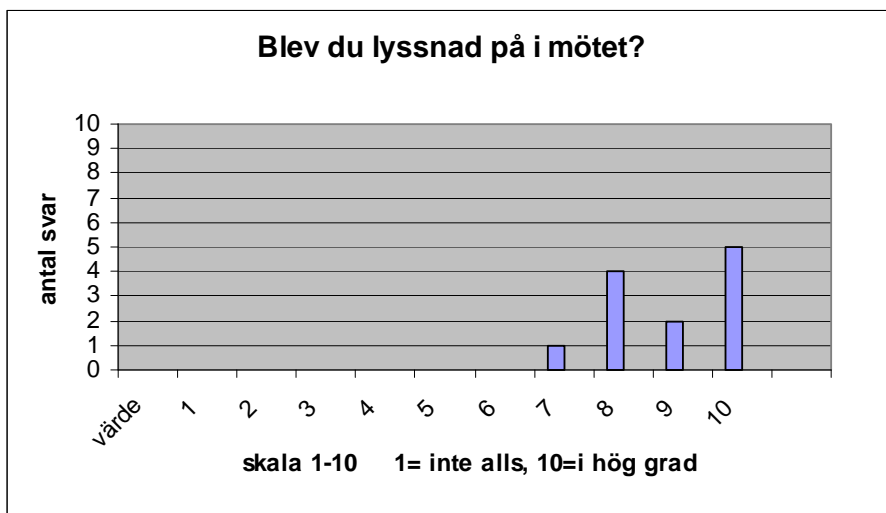
Frågan om minnesanteckningar togs upp av två föräldrar. En av dessa önskade en kopia på minnesanteckningarna, den andra uttryckte sig mer ambivalent:

- *Minnesanteckningarna kan vara bra att få på ett papper, men det är också ett eget ansvar att anteckna. (mamma)*

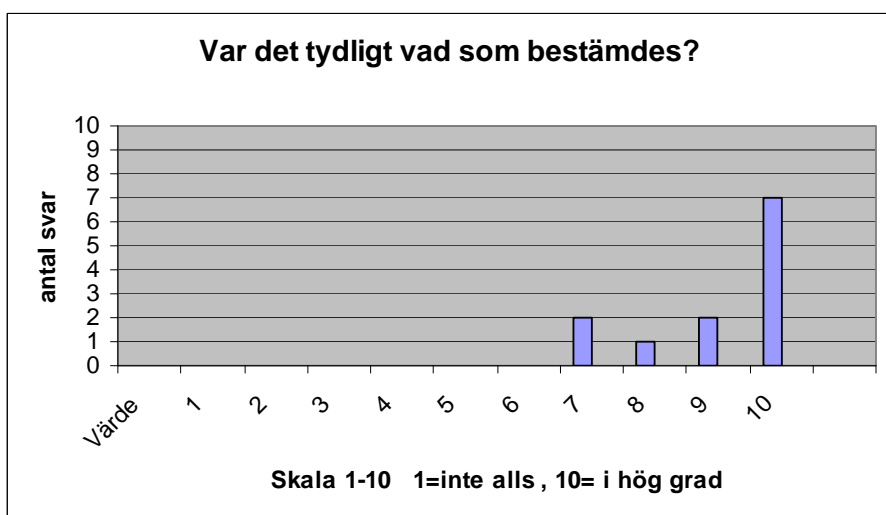
En förälder funderar slutligen på om man kunde få veta lite mer om vilka insatser som finns i samhället.

Föräldraskattningar

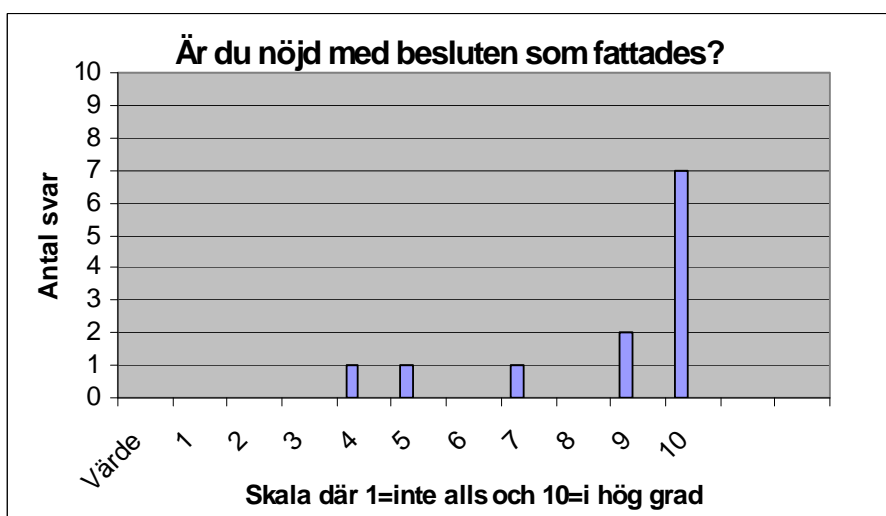
Avslutningsvis ställde vi några skattningsfrågor där föräldrarna fick värdera sin upplevelse på en skattningsskala 1-10 där 1 = inte alls och 10 = i hög grad

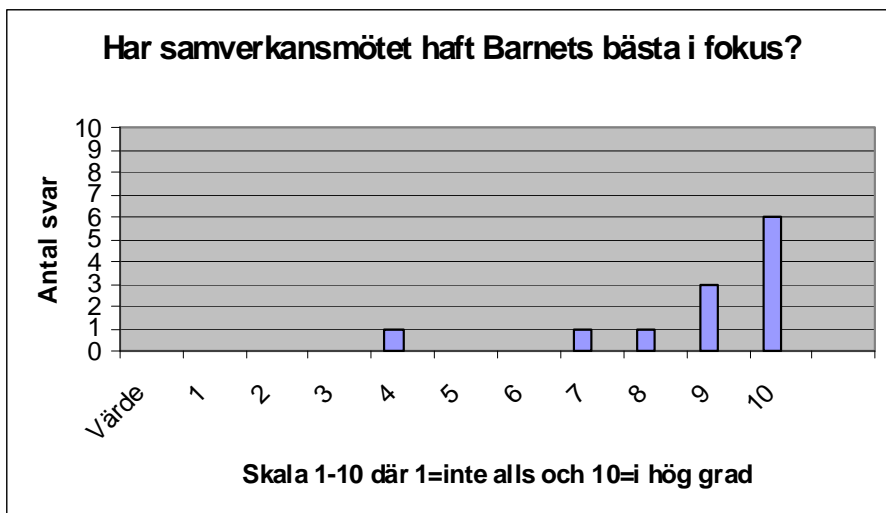
Medianvärde 9

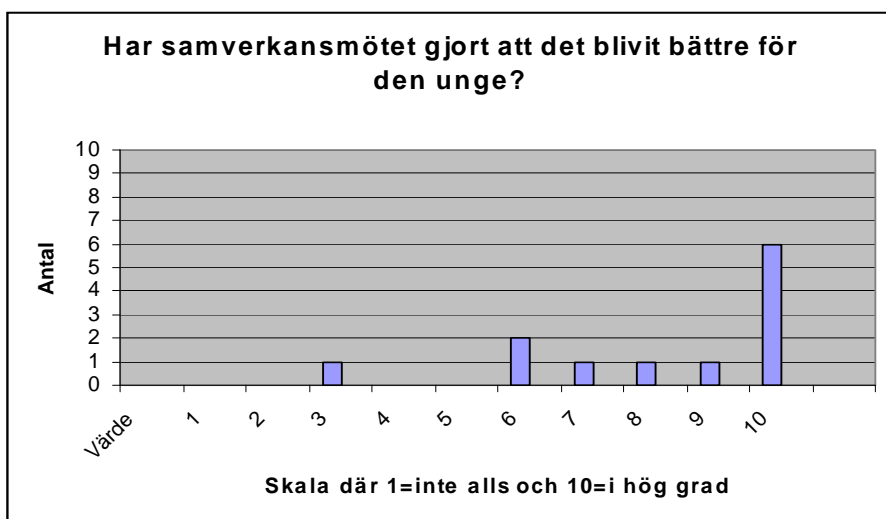
Medianvärde 10

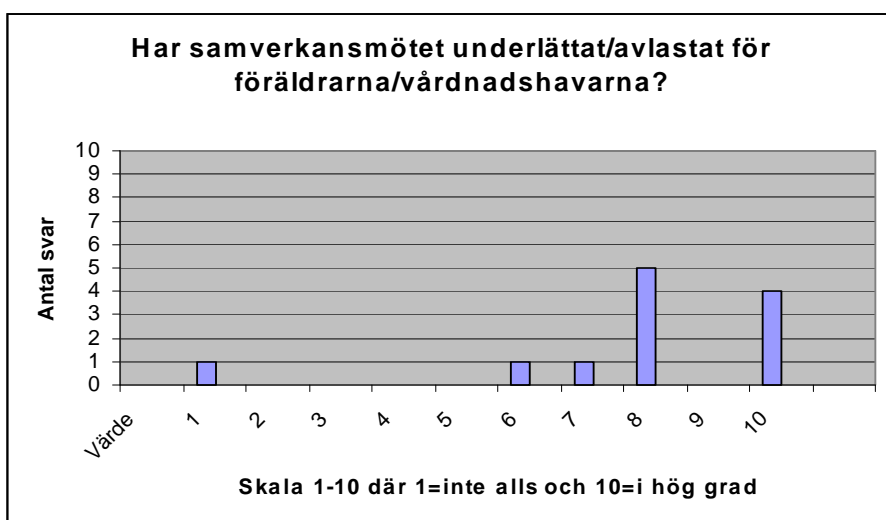
Medianvärde 10

Medianvärde 9,5

Medianvärde 9,5

Medianvärde 8

Sammanfattning av resultat

Flertalet föräldrar i undersökningen upplevde samverkansmötena positivt. Ett par föräldrar beskrev mötena som påfrestande men samtidigt bra. Ytterligare två föräldrar beskrev negativa upplevelser och identifierade dessa som kopplade till att det är för många möten sammantaget eller frånvaro av resultat i samverkan.

Förstod gruppen i samverkansmötena barnets behov? Här svarade flera föräldrar att så var fallet. Några lyfte fram samverkans betydelse för att gruppens deltagare bättre skulle komma att förstå barnets behov och ett par föräldrar pekade på problem inom de verksamheter som företräddes på samverkan, som hindrande av förståelse för barnets situation. När det gällde att själv, som förälder, bli förstådd i samverkansträffarna uppger de flesta föräldrarna att de har blivit förstådda men några har upplevt att de bara delvis har blivit förstådda i mötet. De flesta föräldrarna har en klar upplevelse av att de synpunkter man haft i mötet tagits på allvar.

Fråga 7 och 8 speglar föräldrarnas syn på resultat som uppnåtts genom samverkan och här pekar de flesta föräldrarna på förändringar i familjens situation sedan samverkan startade. I några familjer hade samverkan gett positiva effekter snarare än konkreta resultat. I frågan om huruvida det som planerats hade genomförts ges oftast svaren att vissa saker hade genomförts andra inte. En förälder menade att det som planerats hade genomförts men inte gett önskat resultat.

I synpunkterna på de praktiska arrangemangen såsom om förberedelserna varit tillräckliga och om det varit rätt människor som träffades (fråga 2 och 6) menade samtliga föräldrar att förberedelserna varit tillräckliga, vare sig förberedelserna inför samverkan skett per telefon eller i ett personligt möte med samordnaren. De flesta föräldrarna ansåg vidare att det var rätt människor som träffades vid mötena. Några av föräldrarna lyfte särskilt fram vikten av att beslutsfattare deltog i samverkan.

Förslagen på förändringar och förbättringar handlar till viss del om samordnarens uppgift såsom att exempelvis vara noga med representationen, så att alla viktiga personer är med från början och också att ställa krav på de personer som bjuds in att dessa verkligen måste närvara vid mötet. Samordnaren uppmanades också att lägga större tyngd i uppföljningen av det som planerades vid föregående möte, för att synliggöra det som inte blivit gjort som det planerats.

Skattningsfrågornas svar överensstämmer i huvudsak med svaren vi fick i intervjufrågorna.

Diskussion

Utvärderingens genomförande

Under den period som utvärderingsintervjuerna genomfördes bar vi en oro över att materialet skulle bli alltför knapphändigt för att kunna användas. När vi under sammanställningens gång trängde allt djupare in i materialet så upptäckte vi att föräldrarna i denna korta intervju hade lyft fram många väsentliga och centrala aspekter av både svårigheter och möjligheter med samverkan. Intervjuerna är genomförda efter det tredje samverkansmötet, processer har startats och arbete/insatser har inletts men kanske inte hunnit ge resultat - svaren påverkas av var i processen föräldern befinner sig.

Föräldrarnas upplevelser

Trots att föräldrarna i huvudsak är nöjda och upplever sig lyssnade på blir utsattheten/sårbarheten tydlig i starka reaktioner på exempelvis att tjänstemän uteblir, att handläggare byts, att man inte svarar i telefonen efter möten. Föräldrarna är känsliga för olika former av övertramp, att överges, lyhörda för gränsöverskridanden. Som förälder bär man naturligtvis ett stort mått av oro, frustration och förtvivlan över sitt barns situation, och detta måste få uttryckas. I mötet har aktörerna en möjlighet att bekräfta och ta emot föräldrarnas

upplevelse, något som också oftast sker. Kanske är detta anledningen till att föräldrarna skattar högt på upplevelsen ”att vara förstådd och lyssnad på”. Till detta bör också läggas vetskapen om att tjänstemännen kan uppleva sig utsatta i samverkansmötet.

Föräldrarnas önskan om att vi ska vara tydligare i uppföljningen från föregående möte, för att synliggöra det som inte blivit gjort som planerat, är begriplig. Som samordnare måste vi balansera föräldrarnas önskemål mot vetskapen att man som tjänsteman kan uppleva sig utsatt i samverkansmötet. Att förhålla sig till saker som inte genomförts är en balansgång, vi måste verka för att processen förs framåt, samtidigt som vi i rummet verkar för att skapa ett klimat som är konstruktivt och inte skuldbeläggande.

Flera föräldrar lyfter i utvärderingen fram att de känner sig förstådda av skolans företrädare. Beror detta på att skolan oftast är den verksamhet som träffar barnet mest? Skolan är den verksamhet som skall vara en naturlig del i barnets liv och vardag. Här byggs relationer upp över tid till både den unge och föräldrarna.

I utvärderingen uttrycker några föräldrar en del besvikelse på verksamheterna men det uttrycks också en tillfredsställelse med verksamhetsföreträdarnas engagemang. Besvikelsen kanske handlar om verksamhetens organisation, arbetsmetod och avgränsning och nöjdheten handlar om det personliga mötet/bemötandet av tjänstemännen. Föräldrarna beskriver en känsla av trygghet och av att ha personer i ryggen om något händer. Några föräldrar har negativa upplevelser från tidigare möten där flera aktörer samlats. Vi undrar vad som döljer sig bakom en förälders uttalande, då hon säger att hon inte känner sig attackerad på sambaträffarna såsom hon har gjort vid andra träffar där många aktörer varit samlade. Vi har själva hållit i sambamöten där processen i gruppen blivit så stark att det som samverkansledare varit mycket svårt att hålla en lämplig nivå på mötet. Det här kan hända då ärendet präglas av frustration, misslyckade åtgärdsförsök och stark oro för den unge och motverkas bäst av en tydlig och hållande struktur. Man bör inte underskatta kraften i gruppdynamiska processer.

Föräldrarna upplever generellt att det skett förbättringar i familjen, men även om man inte upplever att belastningen har minskat så har någonting skett. Kanske beror detta på att verksamheterna får ett samlat fokus? Kanske beror det på att verksamhetsföreträdarna samlas runt föräldrarna och ser och bekräftar? Kanske ger det gemensamma mötet ett hopp om förändring. Är det detta som är den viktigaste effekten av samverkan?

Barnet i fokus

I sambasamverkan samlas verksamhetsföreträdare som är bärare av olika perspektiv. Ett syfte med samverkan är att berika varandra med andra perspektiv än de man brukar använda sig av i sitt sätt att förstå ett barn. En förälder säger: *”Det var viktigt att alla fick höra hur pojken fungerade på de olika ställena. Nu blev det inte fokus på bara en verksamhet och vad som blir bäst där”*. I rummet sitter kanske företrädare för skolan med ett i huvudsak pedagogiskt perspektiv, någon har ett medicinskt, kanske biologiskt perspektiv och någon annan är mer intresserad av förståelse utifrån exempelvis ett relationellt perspektiv. I rummet blir bilden komplex, och försök till förståelse för barnets uttryck färgas av detta. Sanningen är sällan enkel, om den ens finns.

Verksamheternas tydliga uppdrag och avgränsningar bygger på ett linjärt tänkande där en verksamhet åtar sig en aspekt av barnet men inte en annan. Detta system försvårar en helhetssyn och bidrar till en fragmenterad syn på människan. En förälder säger i förtvivlan: *”alla håller på sitt och försöker skjuta över ansvaret på andra verksamheter. Skolan försöker skjuta över till socialtjänsten, soc skjuter över till Bup och Bup bollar tillbaka till skolan. Man glömmer ibland*

att man pratar om en människa och inte om en sedelbunt, i slutändan handlar allt om pengar.” en annan förälder säger: *”ibland verkar det som om verksamheterna vill stöta ifrån sig problemet snarare än att ta sig an det”* Som förälder är det lätt att tolka systemet som oflexibelt, även verksamhetsföreträdare uttrycker ibland en frustration över att avgränsningarna försvårar möjligheten att sätta barnets behov i fokus.

Tankar för framtiden

Genomförandet av denna pilotstudie har varit en process för oss som samordnare. Från början hyste vi ett motstånd mot att själva genomföra intervjuerna med föräldrarna. Vi var oroliga för att svaren skulle bli allt för generella och positiva, att föräldrarna inte skulle vilja uttrycka sina kritiska synpunkter av hänsyn till oss som samordnare och till samverkansarbetet. Frågan kvarstår naturligtvis om resultatet hade blivit annorlunda om en mer oberoende utredare hade gjort undersökningen. Djupet i materialet som vi fick fram överträffade dock våra förväntningar och vi kommer att ha stor hjälp av utvärderingen i vårt fortsatta arbete med samverkan.

Under arbetet med utvärderingen väcktes många nya tankar. Ett möjligt utvecklingsområde är att utvärdera föräldrars och tjänstemäns upplevelse av ett och samma samverkansmöte.

Det förekommer att vi har samverkansmöten med bara tjänstemän om föräldrarna har valt att avstå från att delta under mötet. Det vore värdefullt att undersöka hur föräldrarna upplever effekten av samverkan om de inte själva deltar i mötena. Denna undersökning skulle kunna vägleda oss i hur vi i framtiden ska arbeta med tjänstemannamöten.

Vi kommer nu att fundera vidare på hur vi fortsättningsvis systematiskt kan hämta in synpunkter och reflektioner från föräldrar, ungdomar och företrädare för verksamheterna för att säkerställa kvaliteten på samverkansarbetet.

Till

Nu när vi har haft några samverkansmöten tillsammans så är det viktigt för mig som samordnare att få veta hur du upplever dessa möten. Jag önskar därför få ringa till dig för att ställa några intervjufrågor på telefon. Dina svar kommer jag att skriva ner och skicka hem till dig för genomläsning så du får kontrollera att jag uppfattat dig rätt. Jag hoppas att du vill berätta både om det som du tycker är bra och om det som du vill förändra eller är missnöjd med. Dina svar kommer jag att använda för att utveckla och förbättra modellen för samverkansmöten. Dina svar kommer att arkiveras tillsammans med övrigt material från våra samverkansmöten. Sekretess gäller på allt material.

I resultatredovisningen kommer det inte att framgå vilka som varit med i utvärderingen. Inga namn kommer att nämnas. *Resultaten kommer att sammanställas så man inte kan utläsa vem som sagt vad.*

Före telefonintervjun är det bra om du hinner förbereda dig genom att fundera på vad som varit bra och vad som varit dåligt med våra samverkansmöten, och fundera också på om du har några förslag på förbättringar. Om du har några frågor så kan du ringa eller maila mig.

Vänliga hälsningar

Ingela Pihlström
Samordnare
019 21 12 61
ingela.pihlstrom@orebro.se

Pia Gatehouse
Samordnare
019 21 42 49
pia.gatehouse@orebro.se

Intervjuguide utvärdering av föräldraperspektivet i samverkan

Intervjun innehåller tre delar:

- En helt öppen frågeställning för att ge den intervjuade möjlighet att fritt berätta det som upplevs angeläget att lyfta fram.
- En del med specifika frågeområden som samordnarna vill ha belysta.
- Några skattningsfrågor som kan ligga till grund för en statistisk redovisning.

Intervjun inleds med en helt öppen fråga:

1. Berätta för mig hur du har upplevt våra samverkansmöten?

Därefter ställs några frågor runt specifika områden:

2. Inför första mötet så hade vi en telefonkontakt/ett möte, var de förberedelserna tillräckliga?
3. Upplevde du att gruppen i samverkansmöten förstod ditt barns (dina) behov?
4. Upplevde du att gruppen i samverkansmöten förstod din (dina föräldrars) situation?
5. Tog gruppen dina synpunkter på allvar?
6. Var det rätt människor som träffades?
7. Har dessa samverkansmöten bidragit till en förändring i din/er familjs situation och i så fall på vilket sätt?
8. Genomfördes det som bestämdes?
9. Har du några förslag på förändringar eller förbättringar i samverkansarbetet?

Avslutningsvis några skattningsfrågor:

Skattningskala 1-10 där 1=inte alls och 10= i hög grad

Blev du lyssnad på i mötet?

Var det tydligt vad som bestämdes?

Är du nöjd med besluten som fattades?

Har samverkansmötet haft Barnets bästa i fokus?

Har samverkansmötet gjort att det blivit bättre för den unge?

Har samverkansmötet underlättat/avlastat för föräldrarna/vårdnadshavarna?